

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Свијетла Књажевска Кућа у црно је завијена.
Повосити орао црногорски, на високом Владајућем Дому, тужно је оборно своја крила.
У четвртак из јутра, 25. ов. м., стигао је из Петрограда црни глас, да је

ЊЕНА СВЈЕТЛОСТ

КЊАГИЊИЦА МАРИЈА

за навјек очи склопила, с овим се свијетом раставила, у најнеживијој младости својој, у првоме пунољуку живота својега, далеко од то-
плого крила мајчинога, од врућег загрљаја Родитеља, далеко од милога завичаја.

Жалосни глас овај растужио је сву Црну Гору, а највише је узвијело љубећа срца високијех Родитеља, свијетле Браће и Сестара.
Из њихова срца црна смрт је немилосрдно руком ишчупала оно што им је најрођеније, најдрагоцијније: високим Родитељима мило дијете, у којем су гледали оживотворену слику своју, себе саме у млађаном изданку свога стабла, крв своју и душу своју у пунољуку млађаног живота свога драгог дјетета; свијетла Браћа и Сестре свога најрођенијег друга у животу, који је никло из истог стабла, с којим су се надали да ће весело проhodати ружичастом стазом живота до — суђенога данка.

Али — ах! суђени данак дође много прије него што се могло очекивати, те покоси цвијетак још у пунољуку, такну га леденим мразом црне смрти још прије, него што су се просули на њега први зраци млађаног живота!

Данас узвијелени Родитељи стоје над мртвачком скрином свога највећег блага, тужна Браћа и Сестре над црним гробом свога милога друга!

Врели пољупци њихови надају на ледена уста, топли загрљаји савијају се око леденога хијала!

А туга им се савија око срца, као ледена гуја у котур око својега плућена!

Па да жалости буде још и више, судбина је хтјела, да ни узвишена Мајка не види живу своју милу ћерку, ни свијетла ћерка своју милу Мајку!

С каквим ли је осјећањем, с каквом ли необичном силом љубеће срце материнско посило узвишену Мајку далекојем путем од Цетиња до Петрограда, на боничку постелу миле ћерке!

С каквим ли је осјећањем, с каквим ли необичним напором душевним бола пребива Књагињица савлађивала муке самртне, отскривала од себе сјенку смрти која се над њу надносила, само док види мили поглед драге Мајке!

Па не би суђено!

Како ли је било узвишеној Мајци, кад је затекла у Петрограду склопене очи и скрштене руке своје миле ћери!

Како ли је било боној Књагињици, на расанку од овога свијета, кад јој је пошљедни поглед преламајућег се ока, продирнућ кроз црну копрену смрти, још нешто тражило око себе, само још једно да види, мило лице мајчино, — а тога не би!

Ах, доста!

Има ли утјехе за човјека, кад се јад обори на њега са цијелом тежином својом?

Има ли лијека ил' мелема ојађелом срцу, кад га црна туга облије са свајех страна?

Отаримо сузу с ока, па погледајмо па више, са гроба, гдје је мрак, пут неба, у царство свијетлости.

Бад нас изда сва свага, којом на земљи располажемо, кад бисмо готови били да се изгубимо у јаду своје, обрнисмо срца и умове на више, јер одонуд, с висине, долазе вишњи дарови, међу којима је и утјеха хришћанска, лијек и мелем боној души у часовима најцрне туге и жалости.

Предјамо се свемогућој вољи Онога, кога су путови неиспитани, који свакога тренутка милионима и милионима обрће, паљећи свијеће живота и гасећи их, по великом и неиспитаном расуду свом.

Блага вјера хришћанска, права дојиља живота нашега, нек нам буде утјешитеља у часовима тешкога искушења.

А узвишени, горко узвијелени Родитељи ваћи ће у њој богато врело утјехе у великој жалости својој, јер су срца њихова назда испуњена страхом Божијим и скрушеном преданошћу пред свемогућом вољом Његовом.

Нек се и данас, погружени у јаду своје, издигну на ноге силом своје безграничне преданости вољи Божијој!

У томе ће им помоћи и љубав народа, која се не дијели од њих никада, која их прати у равној мјери у радости и жалости, која је и овом тужном приликом дубоким учешћем одјекивала на њихове уздицаје.

Глас те љубави, испраћајући у вјечно боравиште блаженовокојну Књагињицу, вапије кроз пијезу Црну Гору:

Боже! Прими у своја насеља андиоску душу млађане Књагињице, а укријени срце и душу њеним узвишеним Родитељима, даруј им дане тихе и мирне, и утврди шљеме њиховог високога Дома!

Њена Свијетлост, Књагињица Марија, четврто дијете Њиховијех Височанстава Књаза и Књагиње, рођена је на Цетињу 17. Марта 1869.

Одњегованг с љубављу и највишом пажњом родитељском на свијетлом Књажевском Двору, она је ту добила и прву основну школску наставу, а за тим је, прије три године, пошла у Русију, да тамо, на женском институту у Смолном манастиру, који стоји под покровитељством Њенога Величанства Царице Руске, настави и доврши своје науке.

Већ у раним годинама млађане Књагињице показивала су се код ње ријетка својства душе и срца, нарочито пак бистар ум, нежност осјећања и благородство срца, ради чега је, наравно, необично омиљела својим узвишеним Родитељима, свијетлој Браћи и Сестрама, и свакоме, које био срећан да је позна.

Ове године, на жалост, здравље јој се пореметило, те је већ два пута боловала од запаљења плућа. Но сваки пут се је опет лијечно поправила иза болести.

На несрећу, прије четрнаест дана, опет се разболи, по трећи пут, од исте болести. При највишој пажњи, која јој је уз најтоплије учешће од стране Њиховијех Величанстава Цара и Царице Руске показивана, и при највећој ревности најодличнијих лекарских сила, којима располаже Царско-Руски Двор и руска лијекостовница, није могуће било снасти млађану Књагињицу, те умраје у четвртак 25. ов. м. на 3 уре у зору.

Већ у петјезу, 21. ов. м., стигао је Његовом Височанству Књазу из Петрограда врло неповољан извјештај о стању Књагињице, тако да се сваки час могао очекивати крај. Но на сами Бурђевдан, крсно име нашега узвишеног Господара, стиже вјест, која је била за трнезом разведрила лице узвишеног Господара и његовим гостима, вјест: да је Књагињица боље.

На жалост, то је био само потоњи осмјех блажене душе пред расанком од овога свијета!

Њено Височанство Књагиња са свијетлом Књагињицом Малицом, а у пратњи г. Божа Петровића пошла је с Цетиња у суботу 20. ов. м., па и ако се нијегје није задржавала на путу тако рећи ни једнога тренутка, пије, на жалост, могла стићи на вријеме, да застане Књагињицу у животу. Црни глас претекао ју је на неколико станица испред самога Петрограда.

Надгробним крстовима обиљежено је данас суморно лице нашега листа.
Гроб се један отворио да прими млађано тијело које још није ни настало живјети, а други се склопио над многоискушаним, годишама и бурама овога свијета обремененим животом.
У недјељу, 21. ов. м., јављено је из Темнишвара (у Угарској) на Цетиње, да је тамо тога дана из јутра преминуо у 79-тој години свога живота

ЊЕГОВА СВЈЕТЛОСТ

КЊАЗ АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ

Наш Владијући Дом губи у свијетлом покојнику свога доброг и главног пријатеља, народ српски у Србији свога негдашњег Владаоца, историја српска сина Црнога Ђорђија.

О Књазу Александру нек збори историја у — своје вријеме. Над гробом, који је тек сведен над његовим земним остацима, није мјесто да му се суди.

Над гробом туга улази у своја права, туга за добрим човјеком, љубеним оцем, вјерним пријатељем.

А у том погледу суд ће бити један у свакога, који је познавао блаженопокојнога Књаза Александра: да се у њему сахрањују врлине доброга човјега, љубећег оца и вјернога пријатеља.

По тим врлинама и ми овдје помињемо свијетлога покојника, одајући достојну част великим трудовима његовим, којим је за живота свога настојавао, да буде од што веће користи своје роду и народу, и тијем да остави свијетло име иза себе, на углед својој дјаци и потомству.

Нек је мир пенелу сина Црнога Ђорђија, а међу нама и у потомству вјечан му спомен!

ЦЕТИЊЕ, 27. Априла.

Мир је осигуран!

Тако гласе вијести, које су нам стизале већ на измаку прошле недјеље, како из Лондона тако и из Петрограда.

Те вијести потврђују се данас са свијем, као што се види из оне дечне лондонске у данашњем листу нашем, у којој се каже, како је влада енглеска у обје куће парламента учинила изјаву, по којој су Русија и Инглеска сложне, да своју размирицу односно тумачења погодбе од 16. Марта подвргну суду једнога пријатељског владаоца.

Како се то на један пут обрну к миру?

И Русија и Инглеска увиђале су, посред дуге размирице и живијих припрема за рат, да је рат несрећа и да несрећа не може бити од користи ни Инглезима ни Русима. Побједно ко му драго, патила би оба народа заједно и за дуго, а користовао би се можда трећи, који добра не мисли ни Инглезима ни Русима.

То се лијепо увиђало још с почетка, али за дуго, кад су се страсти распалиле, особито на страни Инглеза, те заслијепиле очи и побркале зрело суђење и као бујица пониле са собом цијело јавно мишљење.

Владе на једној и на другој стра-

ни трудиле су се, да пронађу формулу, с којом би се могло помирити јавно мишљење и под којом би се могло порадити сагласно на утврђењу мира.

Али бадава! Та се формула није могла за дуго наћи.

Што је влада енглеска предлагала руској влади, то се просто није могло усвојити. Да Русија, ни крива ни дужна, пригне кољена пред Инглеском, то се од ње није могло ни под који начин очекивати. То не би могла учинити ни друга која осредња држава, а камо ли држава од толике силе и всличине.

Не желећи рата, руска је влада ипак, ради части државе руске, морала одбити све дојакосње неосноване и претјеране захтјеве енглеске.

Видећи с ким има посла и познавши по свему да Русија не преза од рата, влада енглеска морала је ударити у мекше жипе, те је на пошљетку пронашла формулу погодбе на коју је и Русија с образом могла пристати.

Влада енглеска напустила је своје захтјеве, да се Комаров дезавујише, да се Русија обвезе да не ће прекорачивати преко утврђене границе авганске, да не ће дирати у Херат и т. д., на је предложила само толико, да се подвргне суду једнога

пријатељског суверена рјешење питања о тумачењу погодбе од 16. Марта.

На тај приједлог Русија је пристала драговољно, јер је могла пристати.

Сад нам ваља знати, шта се има разумијевати под погодбом од 16. Марта?

У томе је различно мишљење код Руса и Инглеза, и баш око тога врти се, у главном, цијела размирица.

Погодба се односи на границу између рускијех области у централној Азији и Авганистана. Граница је та углављена и протокарно утврђена договором између рускога министра Гирса и енглеског заступника у Петрограду Торитна.

Сад руска влада изјављује, да је она на ту погодбу само под тим условом пристала, ако јој се изријеком кризна право, да може заузећи Пуликисти. Комаров дакле није погазио погодбу, кад је приморао Авганце, да се макну на ону страну ријеке Кушка.

Инглези, на против, тврде, да Комаров није имао право, да заузме Пуликисти, јер су у том мјесту већ биле Авганци прије но што се потписала поменута погодба.

Као што је познато, Гледстон је у своје вријеме јавно парламенту да

је погодба склопљена с Русијом, па је тек после тога телеграфом нишао у Петрограду, е да ли Русија прима погодбу онакову, као што ју је он у парламенту објавио.

Гирс му је одговорно, да је прима под гореназначеним условима, т. ј. да Руси заузму Пуликисти, а Авганци да остану у Пендеху.

Као што се види из тога, ствар је ситна и моћи ће се ласно расправити код добре воље. Размирица је никла из неспоразумјења у томе, како се има тумачити учлањена погодба. Најпаветније што се могло учинити, то је: да је остављено трећему, пријатељу с једне и с друге стране, да он пресуди како се има тумачити углављена погодба, па према томе равнаће се па миру обје странке, које стоје у размирици.

Ко ће бити тај трећи, тај пријатељски судија?

Званично се још ништа не зна, али се по новинама једнодушно збори о краљу данском.

Признати се мора, да би он био понајгоднији за тај посао. Пријатељ је у равној мјери и Русији и Инглеској; таст је цару рускоме и таст је енглескоме принцу од Уелса; а по врх свега тога владаоца је то мудар и разборит, и велики пријатељ мира.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

Фијакер бр. 13.

Први дио.

АВЕЉ И БЕРТА.

XIV.

Његово екстремно лице кићане мекунана, плава брадица.

Тај наод изгледаше као какав енглески „центман“ најчистијег соја.

— Нешто си ми блијед јутрос, Хенриче: да нијеси болестан? — зашита га Херцег.

— Најсам слаб, оче, но сам радио цијелу ноћ...

— А рашта се толико трудити?

— Тробола ми је да проучим неку партицу.

— На могло си је кашње проучити...

— Није ти хитно, ја млим...

— Опростите, ствар ће сјутра изијети се пред суд, а моја одбрана зависи ми доста брже...

— Хоћеш ли онет бранити кљаног противника нашијех друштвенијех установа?

— Зашита Херцег цинор.

— Не, оче, бранићу неку жену пре-

дубилицу... крива је до душе, али гадно понашање њенога мужа готово је оправдава.

— Лијено! Мијаше ми је опет то но ова твоја обраћа ономад...

— А, познато вам је то, оче! — рече Хенрик мало збуњен.

— Ја свс знам што се тебе тиче...

Није ми молио умаћи ни тај догађај...

Бранио си једнога од онајих опаснијех новинара што се слаже пером као отровним оружјем...

који тобоже хоће да преудее државни устрој и који би хтјели да мјесто владаоца и законитијех скупштина намјесте своје неке установе...

Казаћемо узгред да Херцег Ђорђе бјеше пристануо уз Њансоновиће као што прије бјеше пристануо уз јулоско монархије; тај његов обрт донесе ку сенатски чин и плаћу која припадаша томе достојанству.

— Па, на жалост, био си тако вјешт и рјешит да оправдан тога вискарала...

Но честитам ти за то ја мало... Јуче се о томе говорило на високоме мјесту...

говорило се као да ја не бјех ту. Разумије се да се негодовањем говорило о твојем понашању; а како је мени било, у каквој непријатности и азплету бјях с тебе...

Молим те, синко, немој да радити лакоумно те да на мене нада одговорности...

— Жао ми је и прежао што вам се

не донуда моје понашање, оче, али, с друге стране, не разумијем зашто да сте ви одговорни за моја дјела, па ма каква она била!

— До душе тако је, ала, Хенриче, треба да знаш да ја, због мога високог положаја, имам доста завидљивца, те много непријатеља...

Ти су људи сретни кад уграбе неки заговор да ме нападну...

Ника ти је на памети, Хенриче, да сам ја пристао уз цара, те да он, с правом, изискује од мене и од мојијех вјерност и приврженост...

Ти знаш да на неки начин треба да настојимо нека се заборави да смо, мој брат и ја, били жестоки браниоци краљевства...

Избјегавај, дакле, да ме у сумњу доведеш код владе, и мене и тебе, — а то, боже, чинити бранећи владине противнике...

— Мој оче, ја радим по својој свјести...

— Да! — прихвати Херцег, — али твоја свјест не би ти сметала да мучиш...

До ђавола! та си Тур-Водје! не смећи те с ума, јер из неопреаности могло би изгубити...

— А шта бих могао изгубити, оче?

— прекиде младић, на настава: зар поштовање поштованијех? То не вјерујем...

Тај мој давуција изнио бјеше у својим новинама своје искрено мишљење, а то мишљење није било превратно...

Једино,

завио се мало у пренирци... Ја нијесам могао одрећи му помоћ... Одјетили је налик свештенику; он је свачији, а особито кад вјерује да онууженик није кривац...

Тај новинар није био а суд исти слагао се са мном, пошто га је ослободио...

— Суд није имао право! — повика Херцег.

— Са свим поштовањем које вам дугујем, оче, мени се не чини...

— Ама откуда теби то мишљење противно мојему?... Је ли ти прионуло од грофа Дилјер — човјека иначе пријатна — али толико неразборита да сам себе сматра за слободски...

— Ја поштујем и цијеним грофа, мој оче, а и ви га уважавате, пошто тражите да се опријатељате с њим желећи ме оштинити с његовом кћерју, али што се тиче мојега мишљења, ја не примам сајета на од кога до себе сама...

Молим вас, гата, избјегавајмо говор о политизици и не узнемирујте се о мени...

Ја никад заборавити нећу да благодарна гата зовем се Хенрик Тур-Водје...

Херцег удахну; не бјеше узрерон.

Младић преметну разговор на друго.

— Ваш собни послужитељ рече ми да не ћете обједовати дома...

— Да, имам да одем на неколико мјеста...

Свирућу у гостионицу гдје ми се

Ако се донста он позове да буде судија, видјемо паскоро у његовој руди границиу мира.
Наспори Боже!

Политички преглед.

Спор руско-инглески одмотава се мирним путем, те је потпуно основано на лање, да овога пута неће доћи до рата. Из свега се види, је Инглеска на цијелој линији туга натраг, а Русија, на великодушности, учинила је, да то понуштање не буде за Инглеску одвише постидно, те је пристага на неке услове, који могу у неколико годита Инглесима, као што је: да повуче натраг своје страже, докле погранична комисија буде радила свој посао, и да призна неутралност пендлехског округа. Русија је и при овим концесијама остала у овој ствари побједила, а побједа јој та у толико више приједи, што ју је извојезала без рата. Осим те моралне користи долази јој још и друга велика отуд, што ће сада њен углед необично јако пораста код тамошњих авијских племена, а то на оних странама врло много вреди. На најо осталу Русија овога пута ни без материјалне користи, јер ће јој овом мирном погодбом припасти велики дио земаља на границама авганистанским.

Међу тиме, ствар још није баш коначно свршена. Зна се за сад само толико да ће се спор подвргнути суду једнога пријатељског владоца јевропског, и то, као што се опште говори, краља данскога. То је све дијено, ма се још не зна, под којим се условима на то пристаје односно пошљедна пресуда данскога краља, т. ј. е да ли су се обје стране обавезале да ће на ту пресуду пристати, па ма како она испала. У овом пошљеднем случају мир би био донста са свијем осигуран. Но ако су обје стране послале пресуде задржале себи слободне руке, онда настаје велико питање, шта ће бити, ако једна од њих не буде с пресудом задовољна?

Надајмо се ипак, да ће пресуда тако гласити, да се њом обје стране задовоље. Тако то обично и бива у подобним случајевима. Дански краљ, или који му драго био, рећи ће по свој прилици Инглесима и Русија: и ви имате право и ви имате право, и с тиме ће се задовољити и једни и други, а понајвише сви пријатељи мира.

У довој кући инглескога парламента говорио је у ноћној сједници од 15. на 16. ов. м. инглески министар пресједник скоро подруг сахата о основи закона, којом се захтијева кредит од 11 милиона стерлинга. Овијем говором омет је посвједочио Гледстон, да је прави мајстор у бесједништву, и да није ни најмање исплашио, и ако је већ остарао. У том говору налази се све, што је до онога часа влада инглеска хтјела и могла казати о стању пријепора с Русијом, те с тога вреди, да бар главно из тога говора саопштимо најважније чињенице. Језгра му је ово:

„Ако је што изванредно у овој тражбини, узрок је томе сам карактер случаја. Овај је случај скоро без примјера; јер од она 4½ милиона, што се траже за Судан, изада се ваља један дио у извјесном смислу на другу страну. Ми предлажемо ово раздјељење, јер је битно за нашу политику, да у Судану држимо велику војну снагу, приправну за службу другдје. Ми ништемо кредит са изајмом, да Судан не смије бити никаква запријека за потпуно испуњење задатака државе и да се влада остави потпуно слободна, кад ће и на што ће употребити дозвољена јој средства. Ми захтијевамо да нам се кредит дозволи и да

намале, а за тиме отићи ћу у севат... Штамо да што да ми кажеш? —

— Штах вас питати јесте ли имали доброту заузимати се за мога пријатеља Стевана Лерја?

— Ах, да, говорим о младоме лијечнику — смијешно ли му је име!

— Име му је можда смијешно, прем да не видим баш ни то рашта, али је у Стевана срце и памет велика...

— Да, да, биће, пошто се толико бринеш о њему... Е па јуче сам говорио за њ, а знао ми је да те не могу обрадовати никаквим добрим гласом...

— Дакле мјесто подуправника у оној болници што сам за њега тражио...

— То је мјесто допануло другога ономадне...

— Ах, штета, јавста штета! Жао ми је то чути! Вјерујем да су добар избор учинили, али пошто рећи могу да је доктор Лерја заслуживао то мјесто више но тај кога изабраше, па ма, не знам како, да је способан. А ми рашта су Стевана одбили?

— Рада једнога узрока што је — премда...

— Да, — примјети Хенрик, — нема му до двадесет и једна година, па се ми сав за тако млад човјек не може знати вољиво и неки од тридесет... А, међу тим,

се нашем расуђењу остави, да га без никакве запријеке употребимо за више цијељи и задатке, кад то будемо сматрали за потребно.

Прешавши за тим на првједлог о средствима за посебне припреме, рече Гледстон, да је с великим задовољством чуо од чланова олозиције увијерије, да су савршав сваки начиници унапредити посао кредита, који ће се по нашем расуђењу употребити, да се подржи народна и државна политика. „У тој политици сви смо сложни што се тиче наших обавеза супра Индије. Тражи се обавештење о садашњем положају и о држави владе. Пред нама није савис хели, ништа има сада, а можда и наскоро, изгледа рату. Тешко би било разложити опасност, којој идемо у сретане. Ми смо се договарали и постављали договоре, да мирним путем дођемо до часнога рјешења. Што се тиче могућности рата или прикда одишоја између два тако велика народа, као што су Русија и ми, најбо са великом снагом осуједочења и великом озбиљношћу, да се ми трудимо, да ову дипломатску размјеру до краја изведемо начиници, како бисмо се, ако би се она по несрећи окренула на горе, могли позвати на суд цивилизованог човјечанства, да нам оно суди, е да ли смо свијем праведнијем и поштенијем начиници све могуће учинили или не, да запријечимо, да се двије овакове земље у рат заплету. Све што сада чинимо, приправе су; али је света наша дужност, да те приправе изведемо. Ми се не надамо одвећ сангицично повољну успјеху; али не ваља ни очајавати, да разум и правда не ће се обје стране претогнути. Ја не ћу напријед рећи, да ми имамо право. Но ја могу казати, да имам потпуно повјерење у поштење и интелгенцију наших оидера. За оне пак, који су проузороковали несретну битку, мора сазнати њихова сопствена влада и друга влада уговорница. Ми можда још не познајемо свијех факата; но што знамо, то нас је врло неповољно дирнуло. Ја не ћу одступити од начела најстрожије правичности, те не ћу напријед исказивати коначни пошљедак истраге, за којом ми идемо. Узрок несретнога сукоба може бити да је непознат, но зна се поуздано, да је напад био руски напад. Важно је сазнати, ко га је извао. У тим околностима постоји разлог за припреме, и ја се жадам, да након мога говора кућа не ће тражити одходу за размислање, да не ће тражити нешто, што би могло имати за пошљедицу, да се овдје и другдје примогне мисли, као да у овом сабору влада неодлучност. Ја судим, да је сабор једнодушан срцем и смјером, придржавајући себи потпуно слободу, да просуђује поступање владе и да захтијева од ње, да задовољи потребама чести и права, а ми ћемо у том смислу радити за мир.“

Тако је Гледстон завршио ову своју знамениту бесједу. Ми смо већ саопштили, да је парламент једногласно одобрио тражени кредит. На срећу, чини се, као да већ не ће бити потребе, да се тај кредит употребљује на оно, на што је искан, јер је мир између Русије и Инглеске по тову осигуран.

Из Брасела јавља се, како је тамо 16. ов. м. посланичка комора држала свечану сједницу, у којој је краљ белгијски проглашен за суверена слободне Конго-државе. Комора је била пуна духом народа. Били су у сви министри и сви инострани амбасадници. Први је узео ријеч лијешки наступник, који је говорио у смислу опозиције, рекавши да је тај корак противни духу устава, јер краљ ваља да припада само Белгији. Још наведе, како се тиме обадрала народ на всељавање и народ ће се всељавати, па кад му дођа у новој земљи, ми ћемо му у мјесто помоћи слати

јем, изабраницама природе требало би бројати године бар двоструко... Стеван је научен и вијешт како какав стари медиј...

— То сам и ја тврдио, поводећи се за тобом... Но не могах израдити ништа твоје садругу...

— Назовите га, бабо, мојим пријатељем, мојим најбољим пријатељем... Ја и он пошоме једнога истога дана у школи, истога сата... Ко би га, дакле, могао поздравити боље од мене, пошто се никада не растајасмо... Напредујући заједно у врлојем, примисмо једнак наше отушене свиједочење, и онај исти дан кад вега поставише доктором медицине и ја постах одвјетник... Да се разболим, да се опасно разболим, не бих рад некога крај мога кревета до вега, јер ми се чини да би ме он сам снасти могао.

— Е, Боже мој, ја му не одричем његове врлине, али мислије би ми било да се пријатељин са момцима твојим приликама, твога сталежа, кољенивања!

— Стеван је, оче, син некога старог војника што погабе на бојноме пољу у Алжиру, то је благородство које вреди колико и оно по соју...

— Знаш, знаш, — примјети Херцег подругавним подмијеском — Знаш и то да га је објерио неки му стриц, којијаш...

сузе наше. На то је одговорио министар пресједник, да је Белгија само краљевом особом везана за нову државу; да ће обје државе на конференцији имати своје посебне гласове; ако се једна зарати, то се друге ништа не тиче; веза је међу њима често лична. Поврх тога, нова држава стоји под крвом свијез саја; она има своја права, своју слободу пловидбе и трговине, а неутрала је, па не ће моћи нико заратити с њом. Белгија је преодна народа, па ће се мало одгудити, кад се један дио тамо пресели.

При свршетку расправе гласало се, и првједлог да се краљ белгијски прогласи за суверена Конго-државе, усвојен је са 124 против два гласа.

ДОПИСИ.

(III) НИКШИЋЕ, 22. Априла. — У четвртак 11. о. м. освоју глас у вашој вароши да то јутро краље са Ријеке за Никшиће Његово Височаштво Господар, и да ће бити у петак на 2 уре иза подне бити. Овакога вијест необично је ужурила пријело грађанство. Најмјера се имала учинити свечана дочек Господару при ступању у ново-саграђени Никшић, како смо и у поттошем допису рекли, пах нам се сад учини као да је Господар хтно рећи: „Немојте, то није нужно, ја и вама долазим као домаћин дома“. Али другим ријечима: „Ну Никшић да видим шта сте кадри учинити за дан и ноћ? Нега је здраво па како било да је мислио, еле ми смо чинили што смо могли. Распоред је одмах дат за све, и сваки је имао пуње шансе посла. Триумфална капија стајала је на прво мјесто. Око ње кидисало је све што је могло руке пружити да другоме не смета: борби су одмах дошени, зелена гора, лаворика, исписане табле са насловима: балонићи, ералаи, ракетне, белгали, бакладе и све што је обичај при свечаном дочеку.

Сјутра дан на 10 ура одоше кољаници у сретање, а на 2 уре иза подне осво нам узвишеног госта. Наступање би оглашено са старог зида никшићке тврђаве су 21 топовски метак. На грло вароши средо је Господару сво грађанство подијелево по пољу у неколико група. Пред саму триумфалну капију бјеху ђаци основне школе пјевајући химну изадалачку. При посљедњој строчи „добра Боже, сви т' молимо: живи Краља Николу“ Господар је ступио на триумфалну капију, од које са дијеве стране уз дуж пјаче стајаше фронт подубсталона, трубачи засвираше пред прен, а подкомандир г. Радован Николзи пристуни са рапортом. По свршеном рапорту Господар пође дуж фронта, па се поврати на сред пјаче давши знак донадања и похвале, на које би поздрављен са бурним усклицима: Живео! За тиме одоше је са источног чепа нијаче у приватну кућу за тај дочек одређену, а на вече сљедовала је свечаност какве Никшић није дочекивао.

На свакој кући сваки прозор имао је барјак нов од 2 и три боје, а сви прозори освијетљени су су двије три свијеће, па достина и транспарената са схолим изтписима. Сви оближњи шапчени освијетљени су гасом, а у срједи Требјесе освијетљаху се у пламену три знака Ж. Н. I. Триумфална тровратна капија од 10—12 метара висине освијетљена је била балоницима; на врху имала је транспарентан пјелов: „Живео Никола I. Господар-Ослободилац и обновитељ Никшића.“ Пјача освијетљена је била с бојања на борић објешеним ералаима у једном метру одстојања. Са сред нијаче одсјевале су белгалске летпирке са црпштаем ракетта и т. д.

— Поштеа човјек и племенито срце у тога кочијаша, оче, пошто је, сиромаш, нашао начина да обрадује и васпита свога синова, да га обрадује тамак као што сам и сам, је Хенрик Тур Водеје... То је лијепо и узвишено, мој оче, зар није?

— Без сумње јест, али си ти занесена глава у томе пријатељству... Млад сја, ватрен си, неискусан, а досљедно неопрезан... Чувај се тијех свежа које би ти доцније могае бити досадне... Могуће је, да речемо, да након мене, по доброту владаоачевој, сједићеш и ти у сенату; али треба заслужити то високо одликовање... Доста је, а можда и много је, што ћеш узети кћер онога човјека — премда властелана — који у скуштини сједи међу противницима владиним...

— Али, оче, и прије сам вам примјетио да сте ви изабрали девојку...

— Јер сам знао да си заљубљен у госпођицу Лијер, а сја је дивна девојка. Ја нијесам се хтно противити твојој наклоности...

— Мојим љубавним наклоностима? — напхали се Хенрик.

— На ни доцнијем — дода Херцег, намијаниши се и он... — Кад заћеш у годину, примјениће се и мисаљено, власта ће частодубље...

— Те, сумњам да ли ће тако бити!

На 7½ ура пошла је варошка ба клада поштом од 50 одличних грађанин постројена на II. I. пред глав Господарев пред којим друштвено би отијевана прва строча химне. Господар се накони на прозор, а од стране грађанства поздравил га г. Јеко Николзи са једном кратком бесједом иза које Господар одговори: „Хвала вам грађани на стими и снаности; у знак Моје наклоности к вама за Никшић и његову околину дошам давање четвртине са земаља које је држава од Турака закупила; остаје свака сајбија од овога што ми је на дан дошло, и што је радио.“ — Иза овога са свечане страна заораше се бурни усклиц: живео! а друштво бакладе пође у квадрат пјаче пјевајући „Онак' онако за брда она“ — пак бакладу пободо пред триумфалну капију. За тиме је сљедовало коло, пјевање и играње до 11 ура.

У свити са Господаром дошао је г. Војвода Петар Вукојић, руски министар-пресједник г. Агрипроуло, г. Војвода Пон Илија Пазменат министар војни, дежурни ађутант г. Блаж Петровић и неколико тједохранитеља. Вријеме је било углаво како би се имало пожелет. У суботу Његово Височаштво изводио је саслушавати протзе народне. Свакад је био пуворух и чапашан, али овога пута учинио је доста дара војеним одличним и немашним. Даровао је преко 300 рале земаље и преко 8 хиљада ефорива у готову новцу. Живео!

У нећеду била је свечана летурђија са голицима парастосом блаженочинишем Митрополиту Црногорском Висарвиону Љубиши; којој присуством бјеше Господар са свијем чиновничтвом и мноштвом народа. У понећезак вече Господар је аври нут посјетио нашу позорицу. Пут од нове вароши до државне куће, гдје је позориште, био је освијетљен бакладом. Претстављало се „Крот и круна“ а у уторку „Смрт Стеваца Доцанског“. Виђења је било да је задовољан био са изваљним радом чашег младог друштва. У срједу у јутро отпутовао је за Цетине пријех до на Сливање мноштвом кољаника и благословом и тродним.

Међу осталим значајним даровима одликовао је г. Шака Петровића титулом Војводемком. Дакле је онђе мјардино свечован дан рођења Његово Височаштва Књагинде Милене. Посљие свете летурђије чиновничтво и грађанство је одило у стас г. Војводе Шака, која је честитке примила. Завршујући на овоме задовољни сја и од бојје стране што видимо да прољеће наступа призорно и угодно.

Домаће вијести.

ЦЕТИНЈЕ, 27. Априла.

— Неповољна гласови, који су још на излаку прошле недјеље стизали из Петрограда о стању болести Књагинце Марије, помутили су и на исплетку са свијем загорчали радост, којом обично сваке године народ наш поздравља рођендан Његово Височаштва Књагинце и кроно име свијетлога Књажевскога Дома, Турћевдан. Ове године прва свечовина изведена је у највећој тишини и ограничила се на црвену свечаност. Његово Височаштво Књагинца проведла је свој рођендан, 22. Априла, на путу, у најмучнијем положају, што се даје замислити. Турћевдан, под истим теретним околностима сављен, просвијето је једним зрачком надежде, којој је доијела жада Свијетлом Двору из Петрограда, али се, за жалост, и тај зрачок брзо угаси. Погружена срца вратно се окудљени народ на своја огњишта модећи се Богу за здравље и срећу Господара и Његово Свијетлога Дома.

— А а не сумњам, но вјерујем... Не, хуто смо се причали... Ја те остављам. Ти ћеш дома обједовати?

— Да, оче.

— А по томе ћеш у судици?

— Нећу, данас немам тамо посла, не мислам неколико посјета учинити.

— Видјешемо се на вечери.

— Ако Бог да... хтно сам још нешто да вас питам, оче! Јутрос сте научљали да идете у монпартско гробље?

— Херцег се трже мало.

— Ја сам био тамо, — одговори.

— Свејте госпоње херцогинје...

— Гас је у реду.

— Данас ћу ја те позвати пјесни дом оче коју знах мајком и понијећу јој свијећа...

— Откад и сви, растадоше се.

— Херцег Турће сједи у кола што га чекају пред двором.

— Гдје завоједла госпођин Херцег?

— Унића посуджана, изворајући враташца од колаје.

— У инглеску плавају... На срједи нева кола стаду крај најбољег поштаи свог урета.

— Тако и би. Кола се уставаше пред поштом.

(Наставиће се.)

